

BALANDRAU

Es tracta de formes que ha revestit, en NLL i NPP occitans, el ll. VENANTIANUM per dissimilació N-N > l-n, veg. Skok, § 330. *Balançà* mas de les Corberes, c^o Durban (doc. del S. XVIII), i amb la reculada d'accent que sofreixen generalment els noms en -ANUM en aquesta zona del Llgd.: *Benausse*, mas te. St. Hilaire, que ja es documenta com *Venantianum* a. 1102, i variants com *Venantio* (cf. Molí d'en *Balançó*, Montuñi (XL, 120.2) o *ansiacum* des dels Ss. X i XII (Sabarthès, *Dict. Top. de l'Aude*). *Balançà* agr. de Serres (Arieja), 10 k. S. de Foix.

En altres parlars, cap a l'O., la terminació -ANUM apareix substituïda per -on (cf. art. *Cervelló*), ço que explica la forma *Balançó* del cognom cat. Hi ha *Balan-sun* municipi del c^o d'Orthés, ja doc. el 1293 (PRaymond, *Di. Top. BPy.* i *Livre Vert de Benac*). A penes cal advertir que en els citats cognoms catalans la grafia -zà o -zó és mer barbarisme gràfic castellà per -çà, -çó.

BALANDRAU, Pic de ~

2650 m. alt., entre els te. de Queralbs i Tregurà (alt Ripollès); C. A. Torras: «B. o *Malandrau* els naturals del país» (p. 201), en la descripció de l'ascensió que en dóna en BCEC 1905, 193-205; id. Mn. J. Pascual de Vilallonga (1969); i jo vaig sentir *malandràu* a un vell de Vilallonga (1970); i amb *b-* a un muntanyenc de Queralbs (1969). Un paratge de nom semblant, bastant prop en el vessant de Cerdanya: *Jaça de Palandrau* des de Llo pujant al Coll de Finestrelles (C. A. Torras, *Vall de Ribes*, ed. 1935, p. 184); però tant a Er com als dos informadors de Llo jo vaig sentir *palèrdràu* (XXIII, 36, 38); Jaça, Ras i Font de P.

ETIM. No crec que s'expliqui tot per una base amb P, com ara *Pradal Au(b)* (ALBUM), intervenint-hi metàtesi i dissimilació, encara que això ens atrauria si trobéssim rastres de -rd- en el nom del vesant Sud. Però sí que aquesta base, o una altra derivada de *prat*, degué intervenir-hi per contaminació, almenys en el vessant cerdà; tampoc convé una derivació de *baladre* (amb colle. -ALE), no sols perquè no donaria compte fàcil de la -n- ni de la -u-, però d'altra banda el *baladre* és planta dels baixos pirinencs però no de llocs tan alts.

Més probable és que hi tinguem una manifestació de la modalitat fonètica de l'arrel *brandar* que veiem en el grup de *balandrejar* detallat en el DECat I, 370 (especialment colle. b39 ss.). Notem sobretot el mot *balandrau* que apareix dos cops en el poema occità *Guilhem de la Barra* (c. l'a. 1300), en un sentit com «balançoire» o «bascule de puits» (PSW I, 121).

Tenint en compte el sufix, es pot explicar a base d'un NP *Brandald*, format sobre l'arrel germànica BRAND- (24 noms en Först.), ajudant-hi el radical imitatiu; després, en qualitat de sobrenom toponímic s'hauria generalitzat. En el nom pirinenc es partiria de les roccasses que branden en aquells vessants plens de tarteres; de fet, Noulet comunicà a Levy (PSW) que prop d'Argelès del Lavedà s'usa *balandrau* per

a un «rocher branlant».

Del mateix radical afegim: *Artigas Balandrade* nom d'un propietari de camps a Cornellà del Bèrcol (a. 1760, Gouges, *Cerca*, núm. 6, p. 162). *Balandrana* te. Bellprat (BDLC III, 95). Carrer d'en *Balandrer* a Lleida, Lladonosa, *Ci. de Lda.*, p. 107.

BALANSAT

L'important NL eivissenc, provinent de l'àr. *Beni-šâm(i)t* ha estat ben estudiat en E.T.C. II, 232-35 i ací vol. I, 57.

La BALARMA

Important pda. del te. de Vallada (a la vall del riu Cànyoles, uns 15 k. a l'O. d'Albaida): és una extensa vall deserta (fora d'una casa isolada, dita *casa de la Balarma*), prop del trifini amb Moixent i Ontinyent (xxxii, 71 i 84).

A falta de notícies històriques, potser ens poden orientar alguns parònims no massa llunyans. Hi ha gran semblança amb *Balerna* nom d'una barriada de 1300 habitants agr. a Dalías, a la costa, uns 50 k. a l'O. d'Almeria; antiga fortificació i petit port de mar (que es devia fer cèlebre en el S. XVI, com a punt de defensa contra l'amenaça turca; d'aquí probablement el nom de *Belerma*, heroïna del romancer i les novel·les castellanes del S. XVI. Més veí en geografia, i menys en fonètica: Fonteta de *Ballem* a Simat de Valldigna (uns 35 k. a l'E.), xxxi, 185.21.

ETIM. S'albiren tres pistes divergents. L'estructura del nom elimina ja la possibilitat d'un arabisme.

a) Recorrent, doncs, al mossàrab, pensem que podria venir de VALLIS ERÈMA 'vall deserta o inculta, erma'. Seria prou versemblant, donada la situació que he descrit, i els detalls fonètics: La á de É no fóra gens xocant, admesa la intermediació de l'àrab, no sols per la r immediata, sinó tenint en compte els fets d'harmonia vocàlica que en la toponímia valenciana, aràbiga o arabitzada, es presenten en forma quasi sistemàtica: *Castalla* de CASTELLA (cf. and. *Cazalla*, port. *Cacela*); i l'oposició, que hem observat constant (veg. l'article *Borriana* infra), entre els femenins en -ana i els masculins en -én, de -ANA i -ANUM: només els masculins s'han ressentit de la imela arabitzant. La solució mossàrab de la -LL- ha vacil·lat entre -l- (*Castalla*, *Badalbouce/Badajoz*) i ll o ld o l, com hem exemplificat a l'article *Alba* (*Vall d' ~*); poc escrúpol, doncs, causaria la -l- de *Balarma*, i la de *Balerna*, i en aquest s'hauria conservat la E etimològica.

b) Però hi ha una segona pista. Com que -zm- passa normalment a -rm-, difícilment podem separar aquests dos noms, del NL africà *Belezma*, avui municipi de la província de Constantina (districte de Batna), i a l'E. Mj. regió famosa, ja des d'antic, al S. de l'Aurès, que segons contenen els cronistes (cf. Campaner, *Bosquejo de la Dom. Isl. en las Baleares*, 308), a primers del